

Ewa Włostowska

Prof. dr hab. Feliks Teodor
WIDY-WIRSKI (1907-1982),
Warszawa-GBL

Forum Bibliotek Medycznych 4/2 (8), 595-605

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prof. dr hab. med. Feliks Teodor WIDY-WIRSKI (1907-1982), lekarz, ginekolog-położnik, uczestnik kampanii wrześniowej, ruchu oporu i powstania warszawskiego, podpułkownik, więzień polityczny, działacz młodzieżowy, robotniczy, partyjny, wojskowy, społeczny i państwowy, pracownik administracji rządowej, doradca, konsultant, pełnomocnik ds. naukowej informacji medycznej, członek towarzystw naukowych, publicysta, redaktor, dokumentalista, poseł, autor wspomnień i innych publikacji, nauczyciel akademicki, profesor nadzwyczajny, wojewoda

poznański, Minister Informacji i Propagandy, później kierownik w tym resorcie, wiceminister Ministerstwa Kultury i Sztuki, Żeglugi, Zdrowia i Opieki Społecznej, zastępca sekretarza naukowego Wydziału VI Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk, kierownik Stacji Naukowej PAN w Paryżu, dyrektor: Państwowego Zakładu Wydawnictw Lekarskich, Szpitala Klinicznego Nr 2 Akademii Medycznej i Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie.

Urodził się 11 lipca 1907 roku we Lwowie w rodzinie inteligenckiej Józefa Jana i Marii Matyldy z domu Ileczo. Ojciec był inżynierem (mierniczym), a matka – nauczycielką. Rodowe nazwisko Widy. Żonaty od 3 IV 1933 roku z Martą Tamarą z domu Wołyńcewicz (31 V 1911 - 30 VI 2000), magistrem farmacji, uhonorowaną medalem „Sprawiedliwy wśród narodów świata”. Miał dwoje dzieci - lekarzy: córkę Krystynę (ur. 1 I 1936) ginekologa-położnika, docenta doktora medycyny i syna Rosława (14 VII 1944 - 15 IX 1995) epidemiologa, doktora medycyny, pracownika WHO.

Uczył się w niemieckim gimnazjum w Grudziądzu (1919), a następnie w gimnazjum klasycznym w Brodnicy, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości w 1925 roku. Studiował (1925-1931) - dyplom doktora wszech nauk lekarskich (31 VI 1931) na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Na przełomie 1931/1932 roku odbył służbę wojskową w Warszawie. Uprawnienia do wykonywania praktyki lekarskiej otrzymał 20 IX 1932 roku. Uzyskał specjalizację z ginekologii i położnictwa oraz organizacji ochrony zdrowia. Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Warszawie przyznał mu stopień kandydata nauk medycznych (26 VI 1959). Był docentem etatowym PAN. Poszczególne etapy przygotowań do habilitacji oraz późniejsze rozwiązania w tej sprawie zostały szczegółowo wyjaśnione w materiałach archiwalnych. Dnia 18 XII 1964 roku Feliks Widy-Wirski otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

Już podczas studiów był aktywnym działaczem młodzieżowym, później związał się z ruchem robotniczym. Należał do różnych partii i organizacji politycznych,

które zostały wymienione przy charakterystyce jego wszechstronnej przynależności i współpracy.

Uczestniczył w kampanii wrześniowej, działał w ruchu oporu, brał udział w powstaniu warszawskim. Pseudonimy: Jakub, Rosław, Wirski. Czynny był również później w organizacjach kombatanckich. Dnia 1 IX 1939 roku, jako podporucznik rezerwy służby sanitarnej Wojska Polskiego, został zmobilizowany i brał udział w wojnie obronnej, początkowo jako referent szefa sanitarnego, potem p. o. szefa sanitarnego 18. Dywizji Piechoty, walczącej w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Narew”. Uczestniczył w walkach pod Nowogrodem, Łomżą, Zambrowem i Andrzejewem, gdzie 25 września został ranny i wzięty do niewoli. Następnie przedostał się na Litwę. W połowie grudnia 1939 roku, podczas próby wyjazdu przez Tallin do Szwecji, został schwytany na statku Estonia. Początkowo był osadzony w obozie jenieckim Gross-Born, a następnie przewieziony do Warszawy na Pawiak. Zwolniony 8 VI 1940 roku podjął pracę w Ubezpieczalni Społecznej w Warszawie. W okresie od lipca 1940 do października 1944 r. prowadził aktywną działalność konspiracyjną pod nazwiskiem Wirski. Początkowo stał na czele grupy byłych działaczy NPR-Lewicy, która w 1940 r. weszła do Stronnictwa Pracy. Jesienią 1942 roku stanął na czele grupy konspiracyjnej „Zryw”, która po połączeniu z organizacją wojskową Kadra Polski Niepodległej, utworzyła w maju 1943 r. Stronnictwo Zrywu Narodowego. Był uczestnikiem Powstania Warszawskiego jako lekarz 3. kompanii zgrupowania „Bartkiewicz” I Obwodu „Radwan” Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej, a następnie w szpitalu polowym Sanitariatu Okręgu Warszawskiego AK „Bakcyl”, przy ulicy Chmielnej 20. Wyszedł z Warszawy wraz z ludnością cywilną i ukrywał się w miejscowościach podwarszawskich. Pod koniec 1944 r. uczestniczył w Milanówku w zebraniu działaczy „Zrywu”, na którym uznano PKWN za jedyną legalną władzę.

W związku z fałszywymi zarzutami politycznymi o tzw. "odchylenie prawicowe", został aresztowany i przebywał w Zakładzie Karnym (2 XII 1952-19 XI 1955), przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Po czym został zwolniony, a śledztwo umorzono.

Prawdopodobnie, wstąpienie do PZPR w 1956 roku umożliwiło i ułatwiło mu dalszą karierę. Uczestniczył jako delegat w II (1959) i IV (1964) Zjeździe PZPR. Wchodził w skład Komisji Socjalnej i Nauki KC PZPR.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje: Zakład Psychiatryczny w Owińskach k. Poznania (w czasie studiów) - asystent (2 lata); Uniwersytet Poznański. Klinika Położniczo-Ginekologiczna - wolontariusz, Szpital Ginekologiczny Ubezpieczalni Społecznej w Poznaniu - asystent, starszy asystent (1936), lekarz-specjalista w lecznictwie otwartym. Praktyka prywatna, Ubezpieczalnia Społeczna w Warszawie (1941-1944), Wojewoda Poznański (6 VI 1945-1947), wcześniej wicewojewoda (10 II 1945); poseł do Krajowej Rady Narodowej (1945-1947), na Sejm Ustawodawczy (1947-1950) i Sejm PRL II i III kadencji (1957-1965), Ministerstwo Informacji i Propagandy - minister, później kierownik (7 II 1947-1948); Ministerstwo Kultury

i Sztuki - wiceminister (1948-1949), Ministerstwo Żeglugi - wiceminister (1949- 14 VII 1951), Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich - dyrektor, redaktor naczelny (1951-1952), Państwowa Szkoła Higieny - asystent, starszy asystent (1 X 1950), Akademia Medyczna w Warszawie. Szpital Kliniczny Nr 2 - dyrektor (1955-1957), II Klinika Położnictwa i Chorób Kobięcych AM - starszy asystent, Pracownia Onkologiczna AM - kierownik, Polska Akademia Nauk. Wydział VI Nauk Medycznych - zastępca sekretarza naukowego (1 VI 1960), starszy asystent, docent etatowy PAN (1 V 1960), Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej - wiceminister ds. nauczania i nauk medycznych, współpracy międzynarodowej w dziedzinie medycyny i wydawnictw (24 V 1961 - 1965), PAN. Stacja Naukowa w Paryżu - kierownik (31 XII 1964 - 14 XI 1970), profesor nadzwyczajny (18 XII 1964 - 31 XII 1981), Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie - dyrektor (1 I 1971 - 1X 1981), doradca różnych instytucji, konsultant Komitetu Podstawowych Nauk Medycznych PAN, pełnomocnik Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej ds. naukowej informacji medycznej (1971- 30 IX 1981).

Praca naukowa - podejmował problematykę badawczą z zakresu ginekologii, metodologii marksistowskiej, historii medycyny, onkologii, socjologii, ochrony zdrowia, biologii nowotworów, informacji naukowej, bibliografii, dokumentacji. Ogłosił drukiem kilkaset publikacji. W bibliografii podmiotowej zarejestrowano 107 pozycji. W tym książki, broszury, artykuły, referaty, recenzje, wspomnienia. Uprawiał również publicystykę ideologiczną i polityczną. Udzielał wywiadów. Dokonano przekładów jego 2 książek na język czeski, rosyjski i węgierski. Był redaktorem czasopism: *Życie Uniwersyteckie* (1928-1930), *Zryw* (1943-1944), *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* (1971-1981). Brał czynny udział w pracach I Kongresu Nauki Polskiej (IV 1951) - zastępca przewodniczącego sekcji organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, członek Komitetu Redakcyjnego do spraw monografii postępowych uczonych polskich oraz Komisji Historii Medycyny, redaktor działu medycyny w *Zeszytach Biologii Polskiej Bibliografii Analitycznej PAN* (28 VIII 1958). Inicjator opracowywania w GBL bibliografii prospektywnych - current contents oraz wydawnictw typu "informacja bieżąca" - IB-1: *Przegląd Zawartości Obcojęzycznych Czasopism z Medycyny Klinicznej*, IB-2: *Przegląd Zawartości Obcojęzycznych Czasopism z Zakresu Medycyny Społecznej, Organizacji i Ochrony Zdrwoia, Higieny Środowiska, Techniki Medycznej, Nauczania i Historii Medycyny*, IB-3: *Przegląd Piśmiennictwa Lekarskiego Polskiego*. Był redaktorem naukowym Polskiej Bibliografii Lekarskiej za lata 1972-1974. Z jego inicjatywy podjęto w GBL prace naukowo-badawcze i wdrożeniowe, związane z tezaurem medycznym, potrzebami użytkowników informacji naukowej i komputeryzacją.

Działalność dydaktyczną prowadził w Akademii Medycznej w Warszawie. Recenzował rozprawy doktorskie. Aktywnie uczestniczył z referatami w krajowych i zagranicznych kongresach, konferencjach, sympozjach i zjazdach naukowych, m.

in. w ZSRR, USA, Francji, Holandii, Niemczech, Włoszech, Szwajcarii, Austrii. Odbył liczne służbowe podróże naukowe. Podczas I Kongresu Nauki Polskiej wygłosił na posiedzeniu Komisji Historii Medycyny Sekcji Nauk Medycznych (21 IV 1951) referat pt.: Sytuacja w dziedzinie historii medycyny w Polsce i drogi przezwyciężenia kryzysu. Był opiekunem Katedry Profilaktyki Ogólnej i Ochrony Zdrowia w Akademii Medycznej w Łodzi. Z pasją propagował w referatach idee nowoczesnego bibliotekarstwa medycznego, historii medycyny, onkologii ginekologicznej, m. in. w symposium nt. organizacji ochrony zdrowia jako nauki, Moskwa (1959), na zjeździe onkologicznym w Moskwie, I Kongresie Historii Szpitalnictwa w Emilia Reggio (Włochy), na Symposium Higieny Społecznej Uniwersytetu Berlińskiego, Konferencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zastosowania Nauki i Techniki w Krajach Opóźnionych w Rozwoju - UNCAST.

Profesor, będąc od 1 I 1971 roku dyrektorem Głównej Biblioteki Lekarskiej, przy ul. Chocimskiej 22 (Stary Mokotów), przyczynił się do znacznego rozwoju tej ksiąźnicy, która przez wiele lat była resortowym ośrodkiem informacji - Centrum Naukowej Informacji Medycznej i stanowiła również ważne ogniwo ogólnopolskiego Systemu Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej SINTO. Brała też udział w pracach nad jednolitym systemem naukowej informacji medycznej - MEDINFORM krajów RWPG. Na przykładzie GBL widać jego zasługi dla rozwoju bibliotekarstwa medycznego, naukowej informacji medycznej, nowoczesnego wykorzystania baz danych, komputeryzacji procesów bibliograficzno-informacyjnych i serwisów bibliograficznych. Był to czas budowania na solidnym fundamencie tradycyjnej biblioteki naukowej, nowoczesnego zintegrowanego systemu naukowej informacji medycznej, opracowywania i wdrażania najnowszych technologii informatycznych, reprograficznych i telekomunikacyjnych, pozyskiwania nowych źródeł informacji medycznej, nawiązywania kontaktów i współpracy z krajowymi i międzynarodowymi bibliotekami i ośrodkami informacji naukowej. Dzięki zaangażowaniu w projekt stworzenia nowoczesnego systemu naukowej informacji medycznej (NIM), jego energii oraz umiejętności przekonania pracowników do nowej idei i konieczności wyężonego wysiłku, wkrótce GBL stała się biblioteką dysponującą własnym sprzętem i oprogramowaniem komputerowym, świadczącą usługi informacyjne na najwyższym poziomie. Powołany został Zakład Naukowej Informacji Medycznej. Już na początku lat 70. ubiegłego wieku nawiązał współpracę z US National Library of Medicine, Bethesda, Maryland. GBL uzyskała od Amerykanów zgodę na przetłumaczenie na język polski tezaury Medical Subject Headings (MeSH), prowadzenie go w postaci bazy komputerowej i używanie do opracowywania „Polskiej Bibliografii Lekarskiej” oraz katalogowania książek. Prace związane z polskim tezaurem medycznym na bazie MeSH oraz bazą bibliograficzną są nadal kontytuowane. Dzięki staraniom profesora, GBL otrzymała również dostęp do światowego systemu naukowej informacji medycznej MEDLARS-MEDLINE za pośrednictwem europejskiego ośrodka

Medline w Karolinska Institutet w Sztokholmie. Wówczas polskiemu środowisku medycznemu ułatwiono dotarcie do potrzebnego piśmiennictwa. Budowa systemu informacyjnego, służącego rozwojowi polskiej medycyny stała się dla niego wielką pasją. Działał z pełnym zaangażowaniem i determinacją, zarażał entuzjazmem, imponował wiedzą, zachwycał otwartością na nowinki naukowe oraz innowacyjnością planów i pomysłów, zadziwiał starannością i skutecznością w ich realizacji, wreszcie – zaskakiwał i wzruszał troską o pracowników. Zgromadził wówczas wokół siebie dużą grupę podobnych sobie entuzjastów, z którymi realizował swoje śmiałe cele do przejścia na emeryturę w dniu 1 X 1981 roku.

Członek: Organizacji Młodzieży Narodowej (1925-1927), Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej - prezes (1927-1931), Klubu Społecznego Młodych Lekarzy - wiceprezes (1934), Frontu Ludowego w Wielkopolsce - przewodniczący (1935-1936), Narodowej Partii Robotniczej - Lewica w Poznaniu - przewodniczący Zarządu (1935-1938), Kady Polski Niepodległej, Stronnictwa Pracy Grupa Zryw (1940-1944), prezes Zarządu Głównego SP (1946-1949), Polskiej Partii Robotniczej, Krajowej Rady Narodowej (1945-1947), Związku Uczestników Walki Zbrojnej z Niemcami o Niepodległość i Demokrację -współzałożyciel (IX 1945), Prezydium Zjazdu Połączeniowego ZBoWiD (IX 1949), Głównej Komisji Odznaczeniowej i Zarządu Głównego ZBoWiD, Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1956-), Komisji Socjalnej i Komisji Nauki KC PZPR - przewodniczący Sekcji Nauk Medycznych, Polskiej Akademii Nauk, Sejmowej Komisji Oświaty i Nauki, Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych, Komisji Historii Medycyny Rady Naukowej Ministrestwa Zdrowia i Opieki Społecznej (14 III 1952), Komitetu Podstawowych Nauk Medycznych PAN, Polskiego Towarzystwa Onkologicznego, Czechosłowackiego Stowarzyszenia Lekarzy im. Purkiny'ego - honorowy, Państwowej Rady ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej (IX 1960), Komitetu Wykonawczego Światowej Organizacji Zdrowia w Genewie - wiceprzewodniczący WHO (1964), Komisji Doradczej Rady Ministrów ds. Współpracy Naukowo-Kulturalnej z Zagranicą, Komisji Demograficznej Wydziału I PAN (1961-), Komitetu Nauk Higieny PAN, Komitetu Organizacji Ochrony Zdrowia przy Wydziale VI PAN - wiceprzewodniczący, Rady Naukowej Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Biblioteki Narodowej, Państwowej Rady Bibliotecznej, Ośrodka Informacji Naukowej PAN, Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

Otrzymał odznaczenia: Krzyż Walecznych (1944, 1945), Krzyż Grunwaldu III klasy (1945), Krzyż Partyzancki (1946), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1946), Medal Zwycięstwa i Wolności (1946), Order Sztandaru Pracy I klasy (1959), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski z Gwiazdą (1964), Odznaka Honorowa „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego (1964), Medal XXX-lecia PRL (1974), Zasłużony Działacz Kultury (1975), Odznaka „Zasłużony Pracownik Służby Zdrowia” (1976), Brązowy Medal „Za Zasługi dla Obronności Kraju” (1979), Krzyż

Armii Krajowej (1981), Medal "Sprawiedliwy wśród narodów świata" (1992) oraz nagrodę Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Zmarł w Warszawie 15 stycznia 1982 roku. Został pochowany z honorami wojskowymi w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Komunalnym (Wojskowym) na Powązkach w Warszawie.

Spis publikacji

- 1930
1. Prądy ideowe w Rzeczypospolitej Akademickiej. Spostrzeżenia i uwagi. Poznań: Okr. Pozn. Związku Pol. Młodz. Dem. Szk. Wyż. R.P. 1930, -39 s.
- 1935
2. Przedmowa. W: Stachniuk Jan: Heroiczna wspólnota narodu. Poznań 1935
- 1936
3. Laesiones vaginae sub coitu. *Nowiny Lek.* 1936
- 1937
4. O leczeniu niedokrwistości wtórnej w przebiegu chorób kobiecych fosfotoniną. *Pol. Gaz. Lek.* 1937 nr 22
Toż. Odb. Lwów 1937. - 5 s.
Współaut.: ..., Wilhelm [Jarosław] Śluzar
- 1942
5. W dziejowej kuźni. Warszawa: [Stronnictwo Zrywu Narodowego] 1942. - 60 s. Biblioteka Dwutygodnika „Zryw”, T.1.
Wydaw. Konspiracyjne o fałszywej tytulaturze: W. Grabski: Zarys ekonomii. Wykład popularny. Warszawa 1935.
- 1945
6. Polska i Rewolucja. Poznań: Spółdz. Wydaw. „Zryw” 1945. - 368 s.
Wycofana w 1950 roku z bibliotek publicznych
- 1945
7. Prosta konsekwencja polityczna. *Pol. Zach.* 1945 nr 1 s. 1
- 1946
8. Nasze zadania wobec ojczyzny. Referat na Kongres Stronnictwa Pracy. *Odnova* 1946 nr 34 s. 3-4; nr 35 s. 3
- 1947
9. Przedmowa. W: Zbiór wykładów wygłoszonych na kursie szkoleniowym w Urzędzie Wojewódzkim Poznańskim. Poznań 1946
- 1947
10. Na własnej drodze. Referat polityczny wygłoszony w Warszawie dnia 1 grudnia 1946 r. na I Powojennym Kongresie Stronnictwa Pracy. [1947] ZG Stronnictwa Pracy 47 s. il.
- 1948
11. Niektóre zadania praktyczne w sprawach upowszechnienia i unowocześnienia kultury w Polsce. *Por. Prac. Społ.* 1947 nr 20/21 s. 10-21
- 1948
12. Miejsce Stronnictwa Pracy w marszu od demokracji ludowej do demokracji socjalistycznej. Przemówienie wygłoszone dnia 12 września 1948 r. na krajowej naradzie aktywu Stronnictwa Pracy w Warszawie. Bydgoszcz: Spółdz. Wydaw. „Zryw” 1948. -16 s.
- 1948
13. Przekł.: Sosnowski Józef: Teoria propagandy w zarysie. Warszawa 1948
- 1948
14. Rzemieślnik w Polsce Ludowej. Referat wygłoszony dnia 20 czerwca 1948 roku na wojewódzkim zjeździe delegatów powiatowych komitetów rzemieślniczych Stronnictwa Pracy w Łódzkiej Izbie Rzemieślniczej. Warszawa: Z.G. Stronnictwa Pracy 1948. -16 s.
- 1951
15. Burżuazyjna historia medycyny – zaprzeczeniem nauki. *Śl. Zdr.* 1951 nr 25 s. 5
- 1951
16. Partyjność w naukach medycznych. *Śl. Zdr.* 1951 nr 40 s. 5
- 1951
17. Pawłow i Sherrington. Dwie postawy. *Pol. Tyg. Lek.* 1951 nr 4 s. 104-108. Odb. Warszawa

Materiały Konferencji Agrobiologów, Biologów i Medyków w Kuźnicach. T. 1. Warszawa 1951 s. 725-736

18. Sytuacja w dziedzinie historii medycyny i drogi przezwyciężenia kryzysu. Warszawa 1951. - Materiały I Kongresu Nauki Polskiej. (referat z 21 IX 1951 r.)

1952

19. Literatura medyczna w Polsce Ludowej. *Sl. Zdr.* 1952 nr 19 s. 2-3

20. Przyczynę do zagadnień demograficznych. *Zdr. Pub.* 1952 z. 3 s.149-156

1956

21. Rec.: Antoine Tassilo, Grünberger Viktor: Atlas der Kolpomikroskopie. *Pol. Tyg. Lek.* 1956 T. 3 nr 40 s. 1733

1957

22. Jak walczymy z rakiem. O raku szyjki macicy. *Twoje Dziecko* 1957 nr 8 s. 10

23. Kolpomikroskopia jako sposób wczesnego wykrywania raka szyjki macicy w świetle badań porównawczych. *Gin. Pol.* 1957 nr 1 s. 109-118.

Współaut.: ..., Krystyna Szymańska

24. Rola kolpomikroskopii we wczesnym wykrywaniu raka szyjki macicy. W: Postępy położnictwa i ginekologii. T. 3. Warszawa 1957 s. 191-202

Współaut.: ..., Józef Szamborski

1958

25. Rak szyjki macicy i drogi jego zwalczania. *Piel. Pol.* 1958 nr 10 s. 3-5

Toż: *Położna* 1958 nr 11 s. 3-5

26. Także w dziedzinie ochrony zdrowia potrzebne są zmiany modelowe. *Polityka* 1958 nr 8 s. 2

1959

27. Dwa łyki medycznej Ameryki. Planowanie nauki. Klinika jako business. Lekarze-kongresmani. Polonia medyczna. Rozm. M[arek] Koreywo. *Sl. Zdr.* 1959 nr 3 s. 1, 6

28. Gdybym był redaktorem. [W związku z jubileuszem „Służby Zdrowia”]. *Sl. Zdr.* 1959 nr 12/13 s.4

29. Międzynarodowy Dzień Kobiet. *Piel. i Położ.* 1959 nr 3 s. 1-2

30. Prosta metoda wczesnego rozpoznania stanów przedrakowych i raka szyjki macicy. *Post. Hig. i Med. Dośw.* 1959 nr 4 s. 487-496.

Współaut.: ..., Krystyna Szymańska

31. Z podstawowych zagadnień historii medycyny. Próba wstępu do naukowej historii medycyny. Warszawa: PZWL, 1959.- XIII, [3] 208 s. il.

Przedm. Tadeusz Szczurkiewicz

Toż. w jęz. ros. 1961;

Toż. w jęz. czes. 1963

1960

32. Profilaktyka raka szyjki macicy w świetle nowej higieny społecznej. *Sl. Zdr.* 1960 nr 6 s. 3-4

33. Wielka reforma szpitalnictwa w Polsce w roku 1775. *Szp. Pol.* 1960 z. 4 s. 183-184

1961

34. Die Prophylaxe des Karzinoms des Gebärmutterhalses im Lichte der Sozialhygiene. *Zeitschrift für Ärztliche Fortbildung* 1961 H. 8 s. 437-440

35. Europejski Komitet Regionalny ŚÓZ. Rozmowa „Służby Zdrowia” z wiceministrem doc. dr ... *Sl. Zdr.* 1961 nr 39 s. 1-2

36. Lepiej wiedzieć i mocniej pragnąć. Wice-minister ... do młodzieży akademickiej. *Sl. Zdr.* 1961 nr 41 s. 1, 3

□ Ob osnovnyh problemah istorii mediciny. Predisl. Tadeus Surkevic. Per. F. V. Gorodinskij. Pod red. M. I. Barsukova, B. A. Smuleviča. Moskva: Gosudar. Izdat. Med. Lit. Medgiz. 1961.- 160 s.

Toż. w jęz. pol. 1959;

Toż. w jęz. czes. 1963

37. Podnosimy rangę zawodu. *Piel. i Położ.* 1961 nr 12 s. 1,3

38. Rak szyjki macicy w świetle zadań masowej profilaktyki. Warszawa: PZWL, 1961. -164 s., il., bibliogr.

Przedm. Ireneusz Roszkowski

Współaut.: ..., Józef Szamborski, Krystyna Szymańska

Toż. w jęz. ros. 1972

Toż. wyd 2 przejrz. i popr. 1964. -171 s.

39. Służba Zdrowia w ofensywie. Przemówienie pośła ... na plenarnym posiedzeniu Sejmu. *Sl. Zdr.* 1961 nr 8 s. 1

40. Trzy typy średnich szkół medycznych. Rozm. M[aria] Cz[eśninowa]. *Sl. Zdr.* 1961 nr 37 s. 1, 4
1962

41. Do młodzieży i nauczycieli. Przemówienie wiceministra ... *Sl. Zdr.* 1962 nr 37 s. 1-2

42. Polsko-jugosłowiańska umowa w zakresie Służby Zdrowia. Rozm. A. S. *Sl. Zdr.* 1962 nr 9 s. 1, 5

Rak šejki matki i zadači massovoj profilaktiki. Predisl. L. S. Persianinov. Per. V. V. Polanska. Varsava: Pol. Gosudar. Med. Izdat. 1962, 168 s. ris. bibliogr.

Współaut.: ..., Jozef Samborski, Kristina Siman'ska

43. Trzy główne kierunki współpracy polsko-radzieckiej w dziedzinie medycyny. Wicemin. ... o wynikach pobytu delegacji polskiej w Moskwie. Rozm. J.U. *Sl. Zdr.* 1962 nr 16 s. 1,3

1963

44. Akademie medyczne na zakręcie. *Sl. Zdr.* 1963 nr 10 s. 1

45. Perspektywiczne potrzeby rozwoju nauczania i nauk medycznych w Polsce w świetle uchwały XI Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Warszawa: PZWL, 1963.- 68 s.

46. Po XIII Plenum KC PZPR. Społeczna rola medycyny. *Sl. Zdr.* 1963 nr 30 s. 1-2

47. Potrzeby społeczno-ekonomiczne, zadania i kierunki szkolenia nowych kadr w zawodach medycznych. *Zdr. Pub.* 1963 z. 9 s. 399-404.

48. Rosną kadry pielęgniarskie. Rozm. [Halina Stefańska] H. S. *Piel. i Położ.* 1963 nr 10 s. 1, 3

49. Zabezpieczenie dopływu nowych kadr pielęgniarskich w Polsce. *Zdr. Pub.* 1963 z. 10 s. 445-447.

Ze základních otázek historie lékařství. Pokus o úvod vědecké historie lékařství. Predm. Tadeusz Szczurkiewicz. Prekl. A. Michnevičova, E. Michnevič. Praha: Statni Zdrav. Naklad. 1963.- 128 s. bibliogr.

50. Zgodnie z tradycją postępu i humanizmu. *Sl. Zdr.* 1963 nr 42 s. 1,6

1964

51. Les exigences sociales et economiques et l'orientation de la formation des nouveaux cadres medicaux. *La Sante Publique* 1964 Ann. 7 nr 2 s. 131-137, sum.

52. Fabryka zdrowia. Romantyka XX wieku. Rozm. Tadeusz Plóciński. *Sl. Zdr.* 1964 nr 7 s. 1, 4

53. Obsestvennye i ekonomiceskie nuzdy v podgotovke novyh medicinskih kadrov. *Zdravoohrannenie* 1964 nr 2 s. 131-136

54. Ochrona Zdrowia. W: Dwadzieścia lat Polski Ludowej. Warszawa 1964 s. 522-533

55. Rozwój Służby Zdrowia w dwudziestolecu Polski Ludowej. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 1964 z. 7 s. I-VI.

1965

56. Medycyna neutralna. *Polityka* 1965 nr 52

57. Mesures pour assurer l'afflux de nouveaux cadres d'infirmieres en Pologne. *La Sante Publique* 1965 ann. 7 nr 1 s. 3-6 sum.

58. Nie każdemu pokoleniu dane było przeżyć. W: Takie były początki. Warszawa 1965

59. Organizacja nauki we Francji. *Kultura* 1965 nr 37

60. Sylwetka lekarza w państwie socjalistycznym. W: Międzynarodowa sesja naukowa. Ewolucja nauczania medycznego w okresie ostatniego 600-lecia i współczesne problemy szkół medycznych, [Kraków], 18-21 sierpień 1965. Kraków 1965 s. 155-161

1966

61. „Neutralność” medycyny. *Zdr. Pub.* 1966 z. 2 s. 153-158

62. Przedmowa. W: Caregorodcev G. J.: Materializm dialektyczny a medycyna. Warszawa 1966 s. 3-4

1967

63. Polityka naukowa Francji. *Kultura* 1967 nr 37 s. 2

1968

64. Francuskie Centrum Badań Naukowych. *Tryb. Ludu* 1968 nr 23 s. 5

1969

65. Le Centre Scientifique de l'Académie Polonaise des Sciences à Paris. Un entretien avec .... *France Pologne Peuples Amis* 1969 nr 165/166 s. 6-8

1971

66. Informacja szybka – prawidłowa – szeroka. Rozm. Maria Czeżninowa. *Sl. Zdr.* 1971 nr 14/15 s. 4

67. Jean-Emmanuel Gilibert, médecin et botaniste en Pologne. *Hist. des Sci. Med.* 1971 nr 2/3/4 s. 106-109

1972

68. Essai d'une définition moderne de la médecine comme base méthodologique de l'histoire de la médecine. *Hist. des Sci. Med.* 1972 nr 1 s. 22-27

69. Jedność czy przeciwieństwo GBL - Centrum Naukowej Informacji Medycznej. *Biul. GBL* 1972 nr 1 s. 1-3

70. Krajowy system informacji naukowej w biomedycynie i ochronie zdrowia – NIM. *Aktual. Probl. Inf. i Dok.* 1972 nr 4 s. 3-6

71. Medyczna informacja naukowa w Polsce. *Med. Stud. Podypl.* 1972 nr 4 s. 401-402
Współaut.: Wiesława Gądek

72. V Mezhdunarodnoe sovesanie ekspertov socialisticeskich stran po voprosam naucnoj medicinskoj informacii. Varsava 1972. - 87 s. 1 tabl. powiel. Central'naa Medicinskaa Biblioteka Ministerstva Zdorov'a i Social'nogo Obespecenia Pol'skoj Narodnoj Respubliki

73. Naukowa informacja medyczna. Stan obecny i kierunek rozwojowy. *Zdr. Pub.* 1972 z. 7 s. 625-631

74. Naukowa informacja medyczna w Polsce. Sytuacja, osiągnięcia i potrzeby. *Zdr. Pub.* 1972 nr 8 s. 733-739

75. Nowoczesne środki techniczne i ich wpływ na współczesne wymogi i kierunki projektowania bibliotek – centrów informacji. *Aktual. Probl. Inf. i Dok.* 1972 nr 6 s. 12-15

76. Wpływ współczesnej technologii na budownictwo nowych bibliotecznych pomieszczeń

i centrów informacji naukowej. *Biul. GBL* 1972 nr 6/7 s. 285-290

77. Wszzechzwiązkowa konferencja w Moskwie w sprawie naukowej informacji medycznej. *Biul. GBL* 1972 nr 1 s. 4-8

1973

78. Francuskie Centrum Badań Naukowych a informacja naukowo-medyczna. *Biul. GBL* 1973 nr 1 s. 2-4

79. Sprawozdanie z podróży naukowej do Holandii (1-14.IV.1973r.). *Biul. GBL* 1973 nr 4/5 s. 145-147

1974

80. Centralne biblioteki naukowe (dziedziczne) jako podstawowe ogniwa krajowego systemu informacji. *Aktual. Probl. Inf. i Dok.* 1974 nr 1 s. 10-13

81. Sukces modelu. Sytuacja aktualna i kierunki rozwojowe NIM-GBL w krajowym systemie informacji i współpracy z zagranicą. *Biul. GBL* 1974 nr 2 s. 91-98

82. Szlakiem wyzwolenia. Z historii wojskowej organizacji konspiracyjnej KPN (Kadra Polski Niepodległej) 1940-1944. Relacja własna. Warszawa 1974.- [6], 48, [12] s. 28 tabl. bibliogr. - Zarząd Główny Bojowników o Wolność i Demokrację. Główna Komisja Historyczna
Fragm. cyklu pt.: *Szlakiem wyzwolenia*

83. Zentrale Fachbibliotheken als Grundlage des nationalen Informationssystems und der internationalen Zusammenarbeit. *DDR Medizin Report* 1974 H. 2 s. 175-178

1975

84. Efektywność nakładów na badania naukowe w medycynie i ochronie zdrowia a naukowa informacja. *Biul. GBL* 1975 nr 3/4 s. 109-112

85. Red. Polska Bibliografia Lekarska za rok 1972 / red. nauk. ... Oprac. Bożena Dobrzyńska, Edward Engelking, Ludomira Ryll. Warszawa: PZWL 1975 XXVI, [2], 1341 s. – Główna Biblioteka Lekarska

Druga k. tyt. w jęz. ang.

1976

86. Automatyzacja procesów biblioteczno-informacyjnych: rozwiązania pilotowe w Głównej Bibliotece Lekarskiej – Centrum Naukowej Informacji Medycznej. Warszawa: GBL, 1976.- 63 s. 14; tabl., il., mapa

87. Jeszcze w sprawie terminologii. *Aktual. Probl. Inf. i Dok.* 1976 nr 4 s. 10-12

88. Medycyna historyczna. *Biul. GBL* 1976 nr 9/10 s. 449-450

89. Pierwsze Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej w Rzeczypospolitej czyli o wyznaczeniu Komisji nad Szpitalami w Koronie i Wielkim Księstwie Litewskim na Sejmie Ekstraordynaryjnym Warszawskim w roku 1775. Warszawa: PZWL 1976.- 121 s. + s.[4], 173-179 il.

1977

90. Szlakiem wyzwolenia : wspomnienia, refleksje, wnioski. T. 2. W Polsce Ludowej. Warszawa 1977.- [52] k.

Rozdz. 13: (W wirze błędów i wypaczeń na Rakowieckiej)

91. Trzeci Konkurs Komisji Wspólnoty Europejskiej w Luxemburgu w dniach od 3 do 6 maja 1977 pt.: Przelamanie bariery językowej. *Biul. GBL* 1977 nr 7/8 s. 409-410

1978

92. Główna Biblioteka Lekarska – Centrum Naukowej Informacji Medycznej w Polsce. *Aktual. Probl. Inf. i Dok.* 1978 nr 4 s. 33-36

93. Polska Bibliografia Lekarska za rok 1973 / red. nauk. ... Oprac. Ryszarda Sontowska, Alicja Ślusarska, Alicja Kopycka. Warszawa: PZWL 1978, XXIII, [1] 940 s. – Główna Biblioteka Lekarska

Druga k. tyt. w jęz. ang.

94. Słowo wstępne. W: Tezaurus z zakresu medycyny. Wersja polska MeSH (Medical Subject Headings) edycja 1978 1.część systematyczna / red. Dariusz Kuźmiński. Warszawa: GBL 1978 s. 3

95. Szlakiem wyzwolenia: wspomnienia, refleksje, wnioski: rękopis. T.1 : W dwudziestoleciu i pod okupacją. Warszawa: [b.w.] 1978, 288 k.

Archiwum Centralne KC PZPR

1979

96. Mój wrzesień nad Narwią. *Za Wolność i Lud* 1979 nr 51/52 s. 24-25

97. W Polsce Ludowej. [Cz. 1]: Wspomnienia wojewody (1945-1947). Warszawa: [b.w.] 1979, 74 k.

1980

98. Nadodrzańskie powroty. Oprac. Bożena Kruk. *Nadodrże* 1980 nr 7 s. 2, 4

99. Polska Bibliografia Lekarska za rok 1974 / red. nauk. ... Oprac. Ryszarda Sontowska, Alicja Ślusarska, Alicja Kopycka. Warszawa: GBL 1980, 2 t.: XXIII, [1], 516+XXIII, [1], 517 1013 s.

Druga k. tyt. w jęz. ang.

100. Wspomnienia wojewody. Warszawa: GBL, 1980.- [2] 56 s.

Fragm. cyklu pt.: Szlakiem wyzwolenia

101. Wspomnienia z okresu Frontu Ludowego w Poznaniu. *Z Pola Walki* 1980 nr 2 s. 191-198

102. Ze wspomnień wojewody. *Kultura* 1980 nr 29 s. ..., nr 30 s. ...

1981

103. Byłem więźniem na Rakowieckiej. *Polityka* 1981 nr 38 s. 15; nr 39 s. 15.

104. Nie sięgnięto do historii. Październik 1956. Z profesorem ... rozm. Jerzy Sławomir Mac. *Prawo i Życie* 1981 nr 43 s. 4-5

105. Rok 1980: kryzys i alternatywa. Warszawa: GBL, 1981.- [4], 39 s.

Fragm. cyklu pt. *Szlakiem wyzwolenia*

1982

106. W Polsce Ludowej. [Cz.2]: W wirze błędów i wypaczeń. [Warszawa:[b.w.] po 1982]

Fragm. cyklu pt.: *Szlakiem wyzwolenia* T. 2

1986

107. Powrót i początek. *Nadodrże* 1986 nr 7.

Prace redakcyjne

1. *Życie Uniwersyteckie* / red. .... Poznań 1928-1930

2. *Zryw* / red. .... Warszawa 1943-1944

3. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* / red. ... Warszawa 1971-1981

Czy wiesz kto to jest? / pod red. Stanisława Łoży. Warszawa 1938 s. 792, portr.; Wielka Encyklopedia Powszechna PWN [T.] 12. Warszawa 1969 s. 246; Jacek Maria Majchrowski: Stronictwo Pracy: działalność polityczna i koncepcje programowe 1937-1945. Warszawa - Kraków 1979 s. 26, 58, 88, 95; Janusz Kapuścik: Feliks Teodor Widy-Wirski (1907-1982). W: Informator Bibliotekarza i Księgarza na rok 1983. Warszawa 1982 s. 241-247; Danuta Rederowa, Bohdan Jaczewski, Waldemar Rolbiecki: Polska Stacja Naukowa w Paryżu w latach 1893-1978. Wrocław 1982 s. 293, 298-300, 302, 305, 312; Pogrzeb Feliksa Widy-Wirskiego. *Życie Warsz.* 1982 nr 5 s. 6 (z 21 I); Eugeniusz Janowicz: Feliks Teodor Widy Wirski 1907-1982. *Prz. Bibl.* 1983 R. 51 z. 4 s. 473-475, portr.; Janusz Kapuścik: Bibliografia ważniejszych publikacji Feliksa Widy-Wirskiego. *Biul. GBL* 1983 R. 29 nr 335 s. 7-13; Ze wspomnień Feliksa Widy-Wirskiego. Oprac. Władysław J. Cegielski. *Nadodrże* 1986 nr 7 s. .... (z 19 IV 1986); Zasługi dla rozwoju historii i filozofii medycyny. *Arch. Hist. i Filoz. Med.* 1986 z. 4 s. 566; Andrzej Krzysztof Kunert: Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej. T. 2. Warszawa 1987 s. 183-185, bibliogr.; Andrzej Andrusiewicz: Stronictwo Pracy (1937-1950): ze studiów nad dziejami najnowszych chadecji w Polsce. Warszawa 1988 s. 114-116, 201-203, 286-294, 300-307, 320-322, 413-422, 443-445, 461-462; Jan Nowak-Jeziorański: Polska z oddali. Londyn 1988 s. 305; Ryszard Kozłowski: Partie polityczne w województwie pomorskim (1945-1950). Toruń 1991 s. 290-292; Janusz Kapuścik: Feliks Teodor Widy-Wirski (1907-1982). W: W kręgu lekarzy, uczonych i bibliofilów. Warszawa 1993 s. 289-294, il.; Michał Czajka, Marcin Kamler, Witold Sienkiewicz: Leksykon historii Polski. Warszawa 1995 s. 793; Mirosław Piotrowski: Służba idei czy serwilizm? : Zygmunt Felczak i Feliks Widy-Wirski w najnowszych dziejach Polski. Lublin 1994. - 372 s., il.; Tenże: Widy-Wirski Feliks Teodor, pseud. Jakub, Rosław (1907-1982). W: Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego w Polsce / przew. kom. red. Ryszard Bender. T. 3. Lublin 1995 s. 175-177, portr., bibliogr.; Danuta Grodzka: Rozwój koncepcji systemu naukowej informacji medycznej w Głównej Bibliotece Lekarskiej (1971-1995). *Biul. GBL* 1996 nr 352 s. 21-33; Opozycja Parlamentarna w Krajowej Radzie Narodowej i Sejmie Ustawodawczym 1945-1947. Warszawa 1997 s. 333; Janusz Kapuścik: Widy-Wirski Feliks Teodor. W: Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Hanny Tadeusiewicz, z udziałem Bogumiła Karkowskiego. Warszawa 2000. Supl. 2 s. 176-177, bibliogr.; Józef Kierski: W cieniu złotego węża: wspomnienia z pracy w Światowej Organizacji Zdrowia. Warszawa 2001 s. 162; Tomasz Kornaś: No i zasłużył... *Najwyż. Czas.* 2002 nr 6 s. XXXII-XXXIII; Stefan Kisielewski: Abecadło Kisiela. Testament Kisiela. Wyd. 3. Warszawa 2011 s. 139; Biblioteka Sejmowa - stenogramy posiedzeń Sejmu; Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie, przy ul. Chocimskiej 22 - akta osobowe (Feliks Widy-Wirski: Informacja o dotychczasowej pracy naukowej z wykazem publikowanych prac naukowych i załączeniem posiadanych egzemplarzy. s. 1-6); Dział Zbiorów Specjalnych GBL, przy ul. Jazdów 1A - akta osobowe - sygn 622; http://pl.wikipedia.org/wiki/Feliks_Widy-Wirski; <http://www2.1944.pl/historia/powstancze-biogramy>; hasło Feliks Widy-Wirski w Internecie; Archiwum Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu - akta wojewody - sygn. 283/133, Archiwum Akt Nowych w Warszawie - akta personalne - sygn. 8564, 597, 256; Ministerstwo Zdrowia. Departament Nauki i Szkolnictwa Wyższego - akta osobowe - sygn. 195/86, // (życiorysy, podziękowanie ministra zdrowia Tadeusza Szlachowskiego, recenzje; - Jan Lesiński: Ocena działalności naukowej doc. dr. med. Feliksa Widy-Wirskiego; Adam Schaff: Informacja biograficzna o dotychczasowej pracy naukowej z wykazem publikowanych prac naukowych wraz z załączoną dokumentacją. s. 1-8; Tenże: Ocena działalności i osiągnięć naukowych doc. dr. med. Feliksa Widy-Wirskiego oraz charakterystyka kierunków jego działalności społeczno-politycznej. s. 1-9); Informacje przekazane przez doc. dr Krystynę Widy-Kierską redaktorowi *Forum Bibliotek Medycznych*.

Ewa Włostowska